

УДК 343.01

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА В ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Калатур М.В., к. ю. н., доцент,
докторант
Національна академія внутрішніх справ

У статті обґрунтовується актуальність і своєчасність вивчення європейського досвіду функціонування системи досудового слідства. У результаті дослідження організації та функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу визначаються специфічні передумови функціонування системи досудового слідства в цих країнах. Встановлюються особливості функціонування системи досудового слідства в окремих державах-членах Європейського Союзу.

Ключові слова: слідство, досудове слідство, розслідування, дізнання, слідчі органи, система, організація, функціонування, Європейський Союз, європейський досвід.

В статті обосновується актуальность и своевременность изучения европейского опыта функционирования системы досудебного следствия. В результате исследования организации и функционирования системы досудебного следствия в государствах-членах Европейского Союза определяются специфические предпосылки функционирования системы досудебного следствия в этих странах. Устанавливаются особенности функционирования системы досудебного следствия в отдельных государствах-членах Европейского Союза.

Ключевые слова: следствие, досудебное следствие, расследование, дознание, следственные органы, система, организация, функционирование, Европейский Союз, европейский опыт.

Kalatur M.V. THE FUNCTIONING OF THE SYSTEM OF EXPERIENCE IN THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION

The article substantiates the relevance and timeliness of studying the European experience of the functioning of the pre-trial investigation system. Because of the study of the organization and functioning of the pre-trial investigation system in the Member States of the European Union, specific preconditions for the functioning of the pre-trial investigation system in these countries are determined. The peculiarities of the functioning of the system of pre-trial investigation in certain member states of the European Union are established.

Key words: investigation, pre-trial investigation, inquiry, investigative bodies, system, organization, functioning, European Union, European experience.

Постановка проблеми. Після укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) та в процесі її безпосередньої реалізації особливої актуальності набуває питання обміну та запозичення досвіду країн-членів ЄС у різних сферах державного управління в Україні.

Не є винятком система досудового слідства, функціонування якої в державах-членах Європейського Союзу характеризується вищим рівнем ефективності порівняно з Україною, де дана система нині перебуває на стадії реформування й завершення створення нових інституцій з урахуванням визнаних світових стандартів і тенденцій. Згідно зі ст. 22 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом «Боротьба зі злочинністю та корупцією», сторони і надалі мають розвивати співробітництво стосовно: 1) обміну найкращими практиками, зокрема щодо методик розслідування та криміналістичних досліджень; 2) обміну інформацією відповідно до наявних правил; 3) посилення потенціалу, зокрема навчання та, за необхідності, обмін персоналом [1] тощо.

Також загалом невід'ємною передумовою інтеграції України до Європейського Союзу є гармонізація вітчизняного законодавства з нормами та стандартами ЄС, зокрема в галузі досудового розслідування, його орієнтація на захист прав і свобод громадян, фактичне утвердження принципів законності й верхов

венства права. Саме органи досудового розслідування покликані забезпечувати захист прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства та держави в межах визначеної компетенції та повноважень.

Тому в контексті реформування системи органів досудового розслідування в Україні, покращення їхньої практичної діяльності для задоволення потреб суспільства, підвищення рівня довіри населення й справдження очікувань громадян актуальним є питання функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти даної проблематики вивчали О.М. Бандурка, А.І. Білас, В.І. Борисов, З.С. Галаван, В.М. Галуцько, В.О. Заросило, В.С. Зеленецький, М.С. Кельман, А.М. Куліш, А.Т. Комзюк, Н.П. Матюхіна, О.М. Музичук, О.В. Петришин, О.С. Проневич, М.В. Руденко, Р.Д. Свон, Є.Ю. Соболев, О.Ю. Татаров, М.М. Тищенко, В.Г. Фатхутдінов, М.І. Хавронюк, М.С. Цуцкірідзе, С.С. Чернявський, О.І. Шевченко, А.В. Шевчишен, О.Н. Ярмиш та інші науковці.

Невирішені раніше проблеми. Проте комплексні дослідження функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу, які б ураховували останні новели законодавчої й інституціональної перебудови в даній сфері, відсутні, що зумовлює необхідність подальших теоре-

тичних досліджень функціонування системи досудового слідства у державах-членах ЄС.

Метою статті є комплексне дослідження функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Варто погодитися з В.І. Борисовим та В.С. Зеленецьким стосовно того, що інтеграція України до європейської та світової спільноти, визначення стратегічним напрямом її просування до ЄС, з перспективою набуття повноправного членства, є потужними стимулами поглиблення в державі демократичних перетворень, узгодження вітчизняного законодавства з європейськими стандартами, удосконалення системи кримінальної юстиції та підвищення ефективності функціонування органів кримінального переслідування та суду [2, с. 6].

На думку І. Ніжинської, європейський підхід до слідства передбачає, передусім, законне, чесне, неупереджене розслідування [3]. М.І. Хавронюк, будучи учасником триденного тренінгу для прокурорів та слідчих за участі експертів Консультативної місії ЄС із реформування сектора цивільної безпеки, підкреслив, що проблема наших слідчих полягає в тому, що вони не знають досвіду європейських колег, слабо розуміються в суперсучасних методиках розслідування злочинів, пов'язаних із сексуальним і гендерним насильством, фінансових злочинів, захисту свідків, у тактиці проведення слідчих дій. Прокурори і слідчі, а також оперативні працівники не завжди розуміють роль і місце кожного з них в процесі: прокурора – як правознавця та процесуально-керівника, слідчого й оперативного працівника (або ж детектива) – як осіб, які не вирішують правові питання, а професійно добувають докази, з яких прокурор потім буде обвинувачення [4]. Водночас автор акцентує увагу на важливості недопущення порушення прав людини під час розслідування.

Крім того, в Україні необхідно враховувати не тільки аспекти оптимальної європейської моделі загальних елементів системи органів кримінальної юстиції та найбільш ефективні напрями і форми досягнення завдань кримінального судочинства, але й запити й очікування суспільства щодо протидії злочинності безпосередньо в державі [5, с. 124], на чому слушно наголошують Г.І. Сисоєнко й А.В. Самодін. Адже небезпечно калькувати закордонний досвід у практику реформування вітчизняних правоохоронних органів без ретельного дослідження доцільності та дієвості таких заходів [6], із чим цілком погоджуємося.

З.С. Галаван щодо цього слушно зауважує понятійні розбіжності. Зокрема, у вітчизняному кримінальному процесі досудове розслідування підрозділяється на дізнання та досудове слідство. У країнах Західної Європи як синонім термінів «досудове слідство» та «розслідування» вживається поняття «кримінальне переслідування» [7, с. 219]. Порядок розслідування відрізняється в різних державах і визначається національним кримінально-процесуальним законодавством. Отже, з урахуванням специфіки процесуальної діяльності в кожній державі функціонує своя система органів досудового слідства.

На думку автора, структурна організація підрозділів досудового слідства в державах-членах ЄС зумовлюється адміністративно-територіальним устроєм і видом правової системи, до якої вони належать. Крім того, структура органів кримінального переслідування визначається специфікою системи правоохоронних органів, характерної для кожної із країн-учасниць ЄС [7, с. 225].

Особливим є кримінально-процесуальне регулювання досудового провадження в країнах англосаксонської (загальної) та романо-германської (континентальної) правових систем [8, с. 586], як стверджує О.Ю. Татаров. Серед країн ЄС до англосаксонського типу правової системи належить Великобританія, де головним джерелом права є судова практика. І, як підкреслює А.В. Шевчишин, законодавство таких країн опирається на судову практику, судові прецеденти, напрацьовані протягом сторіч, у країнах європейської континентальної правової системи регулювання здійснюється на основі законодавства, матеріалізованого в нормативно-правових актах, що ухвалюються органами державної влади, а не прецедентного права [9, с. 214].

У свою чергу, до романо-германського типу правової системи належать такі країни Європейського Союзу, як Франція, Німеччина, Італія, Польща тощо. Як уже зазначалося вище, у країнах континентального права існують «писані», тобто ухвалені вищими органами законодавчої влади кримінальні, кримінально-процесуальні й інші кодекси, що регламентують діяльність правоохоронних органів і процес виявлення правопорушень, їх попередження, а також покарання правопорушників. У країнах загального (статутного) права такі детальні систематизовані кодекси відсутні, діяльність правоохоронних органів регламентується статутами або судовими прецедентами [10, с. 37]. Також варто зауважити, що в межах романо-германської (континентальної) правової сім'ї виокремлюють романську (Італія, Іспанія, Бельгія, Люксембург) та германську (Австрія, Швейцарія, Греція) основні правові підгрупи, можливе виокремлення скандинавської, іберійської, слов'янської чи інших додаткових підгруп [11, с. 92]. У більшості таких країн порядок здійснення досудового провадження визначається низкою нормативно-правових актів, вагоме місце серед яких посідає Кримінальний процесуальний кодекс, адже кодифіковані акти як джерела кримінального процесуального права запозичені більшістю європейських та інших країн [8, с. 592–593].

Розглянемо особливості функціонування системи досудового слідства в деяких державах-членах Європейського Союзу детально. Так, у Великобританії система правоохоронних органів загалом відноситься до децентралізованих, тобто центральні, регіональні й місцеві правоохоронні органи є автономними в межах визначеної юрисдикції. Як зазначає О.І. Шевченко, у Великобританії центральних правоохоронних формувань не існує взагалі – на вищому рівні державного управління діють тільки координаційні структури [12, с. 152].

У Великобританії, а також у Північній Ірландії поліція уповноважена здійснювати досудове розслідування. Виявлення, припинення та розкриття злочинів покладається на спеціальних посадових осіб поліції – констеблів. Загальне керівництво поліцейськими службами здійснює міністр внутрішніх справ [13]. Поліція збирає докази, передає їх атторнею, який, у свою чергу, представляє їх у суді. Якщо суд ухвалює рішення про достатність і вагомість доказів, то запідозреній особі пред'являється обвинувачення, після чого розпочинається судовий розгляд справи [14, с. 28]. Органом попереднього провадження є місцевий суд, який здійснює контроль за органами розслідування. Саме суду надано право визнавати доказами подані поліцією матеріали, поліція уповноважена збирати докази тільки за наказом судді [13]. Крім того, спеціальним органом, який здійснює досудове розслідування (кримінальне переслідування), є відокремлена і незалежна від поліції організація – Королівська служба переслідування (Королівська служба звинувачення).

Королівська служба переслідування надає поліції рекомендації з розслідування злочинів і готує матеріали кримінальної справи для направлення їх до суду. У кожній справі, що надійшла з поліції, компетентна посадова особа Королівської служби переслідування повинна з'ясувати, чи зібрані достатні дані для здійснення кримінального переслідування в суді конкретної особи, чи буде відповідати суспільним інтересам таке переслідування [13]. Також здійснення кримінального переслідування у Великобританії перебуває у сфері компетенції Управління податкових зборів і Управління з боротьби з великомасштабним шахрайством.

У Франції правоохоронна система централізована й ієрархічна. Розрізняють дві системи поліції: адміністративну (відає попередженням правопорушень, виконує інші профілактичні функції) та судову (кримінальну), яка розслідує більшість злочинів, посадових осіб якої поділяють на три категорії: офіцерів судової поліції, які мають право здійснювати самостійне попереднє дізнання; агентів судової поліції; посадових осіб і агентів, уповноважених законом виконувати деякі функції судової поліції (здійснювати окремі процесуальні дії тощо). Судова поліція перебуває під одночасним контролем із боку прокуратури, звинувачувальної камери у сфері здійснення слідчих дій і поліцейських чинів вищого рівня [15, с. 168–170].

Також варто зауважити, що у Франції досить ефективно співіснують дві централізовані правоохоронні підсистеми із практично однаковим функціональним призначенням та організаційною структурою – цивільна (підпорядковується міністерству внутрішніх справ, міністерству юстиції) і воєнізована – жандармерія (підпорядковується міністерству оборони). Цивільна поліція відповідає за великі міста, воєнізована – за невеликі міста, сільську місцевість і військові частини. Подібна модель наявна також в Австрії, Італії (воєнізована поліція – карабінери), Португалії (воєнізована поліція – гвардія) [15, с. 168–170].

Отже, функція розслідування покладена на слідчих, поліцію та жандармерію. Французька прокуратура керує діяльністю поліції та підтримує обвинувачення в суді (входить до системи Міністерства юстиції). Так, у Франції законодавчо закріплено дві форми розслідування: 1) попереднє судове слідство, що здійснюється судовими чиновниками – слідчими суддями; 2) дізнання, або поліцейське розслідування, що проводиться прокуратурою та судовою поліцією. Французьке дізнання є загальним розслідуванням (*inquisitio generalis*), спрямованим на встановлення події злочину й винної особи, а наступне за ним досудове слідство покликано виконувати завдання спеціального розслідування (*inquisitio specialis*), з'ясування винності встановленої особи у виявленому злочині [8, с. 610].

Незважаючи на свою назву, слідчий суддя по суті виконуваних ним у процесі функцій є слідчим. Як слушно зауважує В.М. Галуцько, перевагами французької системи функціонування органів досудового розслідування є самостійність слідчих суддів (контролює діяльність слідчих суддів слідчий орган, у роботі якого беруть участь судді апеляційного суду) і відсутність стороннього втручання в розслідування кримінальних справ [16]. Слідчий суддя відповідно до закону здійснює всі слідчі дії, які вважає необхідними для встановлення істини, самостійно ухвалює рішення (окрім взяття під варту) [17]. Отже, процесуальне положення судового слідчого створює реальні гарантії його незалежності.

Цікавою особливістю вважаємо і подвійну природу французького досудового слідства, на чому наголошує О.Ю. Татаров, адже слідчий суддя діє як орган першої інстанції, тоді як органом другої інстанції є «обвинувальна камера». Зазначимо, що «обвинувальна камера» діє при кожному апеляційному суді в змагальному порядку в складі голови і двох членів та здійснює нагляд за слідчим суддею і діяльністю судової поліції, має право накладення на них дисциплінарних стягнень, розглядає скарги на слідчого, прокурора й поліцейських чиновників тощо [8, с. 610–611]. Також серед органів досудового слідства Франції варто зазначити суддів і слідчих суддів у справах про злочини, учинені неповнолітніми, палату з контролю за слідством при військових судах, слідчі комісії при Військовій палаті правосуддя та Палаті правосуддя Республіки.

На відміну від французької системи функціонування органів досудового розслідування, характерною особливістю Німеччини є децентралізованість правової системи, що охоплює чотири спеціалізовані поліцейські відомства загальнодержавного рівня (Федеральне відомство кримінальної поліції, федеральна поліція, поліція готовності та поліція бундестагу) і поліцейські відомства федеральних земель. Диференційована модель органів досудового розслідування передбачає наявність декількох структур, відповідальних за виявлення та розслідування злочинів [15; 18].

Згідно із законодавством Федеральної Республіки Німеччини, відсутня процесуальна фігура слідчого, а розслідування провадиться у формі прокурорського дізнання, завданням

якого є встановлення події злочину і причетності до нього конкретної особи. Обов'язок доказування факту злочину і вчинення його конкретною особою покладається на суд [13]. Тобто фактично в Німеччині досудове слідство «замінено» поліцейським дізнанням під безпосереднім керівництвом прокурора або слідчого судді, прокурор самостійно проводить розслідування в кримінальних справах, лише він наділений функцією обвинувачення з подальшим його підтриманням під час розгляду справи в суді [12, с. 152–162]. Як бачимо, у Німеччині здійснення кримінального переслідування, ухвалення рішення про його початок чи завершення, з'ясування обставин справи та збирання доказів є основними завданнями прокуратури.

У свою чергу, кримінальні злочини розслідує поліція, що підпорядкована федеральній владі або міністру внутрішніх справ відповідної землі. Поліція здійснює кримінальне переслідування на прохання земельної влади або за розпорядженням федерального міністра внутрішніх справ [15, с. 152–153]. Проведення дізнання в поліції покладено на певну категорію службовців, які називаються «допоміжними службовцями прокуратури», набуваючи такого статусу через приналежність до певного розряду службовців, наприклад, інспекторів поліції. Також варто зауважити, що поліцейська система Німеччини поділяється на загальну поліцію, яка розслідує дрібні (малозначні) злочини, та кримінальну, яка розслідує тяжкі злочини.

Тобто безпосередньо до органів досудового розслідування Німеччини належать прокуратура, поліція та слідчий суддя. Останній водночас бере участь у провадженні дізнання, якщо прокурор вважає за необхідне здійснення слідчих дій і подає клопотання дільничному судді за територіальністю. Основним завданням слідчого судді є реалізація судових доказів шляхом проведення за клопотанням сторін, насамперед прокурора і поліції, судових процесуальних дій, вирішення питання про арешт [13].

Крім того, характерною особливістю досудового розслідування в Німеччині, на чому наголошує О.Ю. Татаров, є той факт, що проведене поліцією або прокурором досудове розслідування не має детально регламентованої процесуальної форми і здійснюється пошуковим порядком. Тому розслідування важко відокремити від оперативно-розшукової діяльності. І безпосередньо поліцейське розслідування здебільшого здійснюється непроцесуальними засобами [8, с. 604–605].

У процесі дослідження особливостей функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу варто зупинитися на досудовому розслідуванні в Італії, де кримінальне переслідування уповноважені здійснювати підрозділи департаменту публічної безпеки Міністерства внутрішніх справ, а саме: дирекції кримінальної, автодорожньої, залізничної, прикордонної та поштової поліції, поліції превенції. У складі Міністерства внутрішніх справ діє також Корпус державної поліції, у підпорядкуванні Міністерства оборони та Міністерства внутрішніх

справ – Корпус карабінерів, у підпорядкуванні Міністерства внутрішніх справ та Міністерства фінансів – Фінансова гвардія, призначена для забезпечення дотримання законів у сфері економіки, фінансів і торгівлі тощо [19, с. 56–62]. Варто зауважити, що така структура органів часто призводить до неузгодженості, дублювання функцій і повноважень (особливо щодо поліції та карабінерів), появи суперечностей, «перекладання» відповідальності. Така ситуація є більш-менш характерною і для інших країн Європейського Союзу – Бельгії, Іспанії, Нідерландів, Франції тощо.

Специфічним є й функціонування досудового розслідування в Польщі, де першому заступнику воеводського коменданта поліції як куратору служб кримінальної поліції підпорядковано також управління слідства і дізнання [20, с. 103–108]. Спеціальним, незалежним від місцевої поліції органом у Польщі є Центральне бюро розслідування, яке має свої підрозділи в кожному регіоні країни та виконує функції й завдання щодо боротьби з організованою злочинністю і незаконними діями, які сприяють її процвітанню (торгівля зброєю, вибуховими пристроями, вимагання тощо); розкриття злочинів, які пов'язані з незаконним обігом наркотиків (виробництвом, контрабандою, поширенням); розкриття економічних злочинів (відмивання брудних грошей, шахрайство, корупція) [21, с. 181].

Згідно з нормами польського законодавства, у межах досудового розслідування передбачені: 1) підготовчий процес, метою якого є встановлення того, чи вчинені діяння заборонені та чи це є злочином; 2) виявлення та, за потреби, затримання правопорушника; 3) збирання даних (особиста та загальна інформація) стосовно обвинуваченого; 4) з'ясування обставин справи, зокрема встановлення постраждалих осіб та розміру шкоди; 5) збирання та збереження доказів для суду. Підготовчий процес здійснюють прокурор (чи проводить нагляд над процесом) і поліція – у межах визначеної законом сфери компетенції [22].

Висновки. На нашу думку, у результаті дослідження організації та функціонування системи досудового слідства в державах-членах Європейського Союзу доречно визначити специфічні передумови функціонування такої системи, як-от: 1) структурна організація системи досудового слідства в державах-членах ЄС зумовлюється адміністративно-територіальним устроєм країни (унітарний чи федеративний державний устрій) та моделлю системи правоохоронних органів (централізована, децентралізована); 2) вид правової системи (англосаксонська, романо-германська), до якої належить та чи інша держава-член ЄС зумовлює особливості системи досудового слідства, зокрема нормативно-правові основи її функціонування; 3) безпосередньо система органів досудового розслідування та порядок розслідування визначаються національним кримінально-процесуальним законодавством, в якому вагоме місце в більшості країн належить Кримінальному процесуальному кодексу.

Вважаємо, що особливості функціонування системи досудового слідства в окремих державах-членах ЄС виявляються в такому:

1) у Великобританії за децентралізованої правоохоронної системи та під впливом прецедентного права (судової практики) здійснювати досудове розслідування уповноважені поліція (під загальним керівництвом міністра внутрішніх справ) та спеціальний, відокремлений і незалежний від поліції орган – Королівська служба переслідування (Королівська служба звинувачення), що надає поліції рекомендації з розслідування злочинів і готує матеріали кримінальної справи для направлення їх до суду (місцевий суд – орган попереднього провадження, який здійснює контроль за органами розслідування), а також Управління податкових зборів і Управління з боротьби з великомасштабним шахрайством;

2) у Франції за централізованої правоохоронної системи функціонують цивільна та воєнізована підсистеми, у межах яких функція розслідування покладається на слідчих (слідчі судді здійснюють попереднє судове слідство), «обвинувальну» камеру, жандармерію та судову або кримінальну поліцію (здійснюють дізнання або поліцейське розслідування під керівництвом прокуратури, що підтримує обвинувачення в суді та входить до системи Міністерства юстиції);

3) у Німеччині за децентралізованої правової системи має місце диференційована модель органів досудового розслідування – відсутня процесуальна постать слідчого (розслідування провадиться у формі прокурорського дізнання); прокурор проводить розслідування і наділений функцією обвинувачення з подальшим його підтриманням в суді; загальна (дрібні злочини) та кримінальна (тяжкі злочини) поліція розслідує злочини, підпорядковуючись федеральній владі або міністру внутрішніх справ відповідної землі; слідчий суддя проводить судові процесуальні дії та вирішує питання про арешт;

4) в Італії досудове розслідування здійснюється підрозділами департаменту публічної безпеки Міністерства внутрішніх справ (дирекції кримінальної, автодорожньої, залізничної, прикордонної та поштової поліції, поліції превенції), Корпусом державної поліції, Корпусом карабінерів, Фінансовою гвардією тощо, що часто призводить до неузгодженості, дублювання функцій і повноважень;

5) у Польщі управління слідства і дізнання підпорядковано першому заступнику воєводського коменданта поліції (куратор служб кримінальної поліції); поліція і прокурор (проводить нагляд над процесом) здійснюють підготовчий процес у межах досудового розслідування; спеціальним, незалежним від місцевої поліції органом є Центральне бюро розслідування.

шої сторони. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. С. 83. Ст. 2125.

2. Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні : монографія / кол. авт. ; за заг. ред. В.І. Борисова, В.С. Зеленецького. Харків, 2010. 396 с.

3. Ніжинська І.С. Про українське слідство та ДБР. URL: <http://resonance.ua/irina-nizhinska-pro-ukrayinske-slidstvo-ta-dbr/>.

4. Слохіяк А. Європейський досвід – українським правоохоронцям. URL: <https://pmg.ua/life/61188-yevropeyskyu-dosvid-ukrayinskyum-pravookhoroncyam>.

5. Сисоєнко Г.І., Самодін А.В. Нові органи досудового розслідування в Україні. *Часпис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 5 (26). С. 117–126.

6. Городовенко В.В., Ганзенко О.О., Макаренков О.Л. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України : навчально-методичний посібник. Запоріжжя, 2012. 181 с.

7. Галаван З.С. Функціонування системи досудового слідства у державах-членах Європейського Союзу. *Публічне право*. 2012. № 3. С. 218–225.

8. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія. Київ ; Донецьк, 2012. 640 с.

9. Шевчишен А.В. Досудове провадження за кримінально-процесуальним законодавством України та зарубіжних країн (порівняльний аналіз) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2011. 221 с.

10. Сіроштан Ю.В. Характеристика адміністративної діяльності патрульних служб поліції Великобританії, Канади, США та Франції. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 1. С. 37–40.

11. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 227 с.

12. Шевченко О.І. Адміністративно-правовий статус слідчого в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2018. 216 с.

13. Бусол О.Ю. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (у контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні). URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanih-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382.

14. Джурканин Т.Дж., Негодченко А.В., Сергєвнин В.А. Кадровое обеспечение полиции США : монография / под ред. А.В. Негодченко. Харьков ; Днепропетровск, 2003. 360 с.

15. Голяк Л.В., Мацко А.С., Тюріна О.В. Порівняльне правознавство : курс лекцій. Київ, 2004. 200 с.

16. Галунько В.М. Органи слідства в державах різних правових систем та в Україні: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. № 6 (2). С. 50–52.

17. Литвинчук О.І. Процесуальний статус слідчого в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2007. 20 с.

18. Проневич О.С. Ієрархія джерел поліцейського права Німеччини та Польщі. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 75–81.

19. Свон Р.Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России : научное издание / под общ. ред. В.П. Сальникова. Санкт-Петербург, 2000. 288 с.

20. Проневич О.С. Інституційно-правові засади діяльності «поліцейських» міністерств Німеччини та Польщі. *Право і безпека*. 2012. № 1. С. 103–108.

21. Шостко О.Ю. Аналіз ефективної діяльності системи кримінальної юстиції у сфері протидії організованій злочинності в окремих європейських країнах. *Проблеми законності*. 2009. № 1. С. 181.

22. USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego. Kancelaria Sejmu. 2010. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970890555/U/D19970555Lj.pdf>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з ін-